

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

«___» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

для студентів

спеціальності

231 Соціальна робота

освітньої програми

231 Соціальна педагогіка

освітньо-кваліфікаційного рівня

молодший спеціаліст

Київ – 2020

Розробник:

Репка Марина Василівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Репка Марина Василівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 25 серпня 2020 р. № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

26 серпня 2020 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3 /90
Курс	2, 3
Семестр	4, 5
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	-
Підготовка і складання підсумкового контролю	30
Самостійна робота	12
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у майбутніх соціальних педагогів системного знання про сутність, механізми, види, фактори соціалізації особистості, вікову детермінацію соціалізаційних процесів, теоретичні підходи та концепції соціалізації.

Завдання:

- проаналізувати та узагальнити засоби, фактори та механізми соціалізації;
- визначити теорії розвитку особистості, особливості формування життєвих цінностей людини, функціонування традиціоналізованих стереотипів поведінки, складові культури, соціальні групи та соціальні ролі особистості, процес етнізації;
- сформувати знання про концептуальні моделі, етапи, структуру, принципи соціалізації;
- виробити вміння визначати проблеми, що потребують соціально-педагогічно розв'язання, характерні для різних категорій дітей, підлітків, молоді в конкретних соціальних умовах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **предметні компетентності:**

- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність діяти соціально, відповідально та свідомо;
- знання й розуміння сутності, значення й видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного);
- здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення;
- вміння визначати проблеми, що потребують соціально-педагогічно розв'язання, характерні для різних категорій дітей, підлітків, молоді в конкретних соціальних умовах;
- володіння знаннями про різні інститути соціального виховання у територіальній громаді;
- здатність до формування соціальної активності дітей та молоді;
- готовність забезпечувати інклюзивні процеси;
- здатність визначати пріоритетні напрями, планувати основні етапи соціально-педагогічної діяльності, створювати безпечне сприятливе середовище;
- координування та коригування діяльності учасників соціально-педагогічного процесу, налагоджування співпраці та партнерства з різними суб'єктами соціально-педагогічної роботи, виступати посередником між об'єктами та суб'єктами соціально-педагогічної діяльності, робота в мультидисциплінарній команді.

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчивши дисципліну, студенти зможуть:

1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних задач і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами;
2. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми;
3. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога;
4. Розуміти сутність теорії соціалізації особистості, основні категорії та поняття;
5. Знати вітчизняні й закордонні концепції соціалізації;
6. Володіти знаннями про соціально-педагогічні та соціально-психологічні механізми соціалізації особистості;
7. Класифікувати факторів соціалізації особистості (мікро-, мезо-, макро-, мегафактори);
8. Аналізувати специфіку впливу різних факторів соціалізації на становлення особистості;
9. Знати види соціалізації особистості та вікову детермінацію соціалізаційних процесів;
10. Аналізувати соціально-педагогічні ситуації на мікро-, мезо-, макро-, мегарівнях;
11. Розпізнавати проблеми, спричинені ускладненнями процесу соціалізації;
12. Розв'язувати соціально-педагогічні ситуації та задачі, використовуючи положення теорії соціалізації;
13. Запобігати віктимізації особистості; створювати умови для успішної соціалізації особистості;
14. Приймати професійні рішення щодо корегування впливу змін на поведінку людини за допомогою моделювання соціально-педагогічної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна робота
		Лекції	Семінари	підготовка і складання підсумкового контролю	
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади процесу соціалізації людини					
Тема 1. Підходи до вивчення поняття соціалізація	7	2	2	3	
Тема 2. Моделі соціалізації особистості.	9	2	2	3	2
Тема 3. Складові, фактори та механізми соціалізації	8	2	2	2	2
Тема 4. Соціально-педагогічні умови адаптації особистості	6	2	2	2	
Модульний контроль	2				
Разом	32*	8	8	10	4
Змістовий модуль 2. Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.					
Тема 5. Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації	8	2	2	2	2
Тема 6. Фактори соціалізації особистості	6	2	2	2	
Модульний контроль	2				
Разом	16*	4	4	4	2
Змістовий модуль 3. Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства					
Тема 7. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації	9	2	2	3	2
Тема 8. Особливості гендерної соціалізації	6	2	2	2	
Тема 9. Психолого-педагогічні принципи соціалізації людей з інвалідністю	7	2		5	
Тема 10. Культура як система. Її вплив на становлення особистості.	7	2	2	3	
Тема 11. Субкультура як соціальне явище	11	2	2	3	4
Модульний контроль	2				
Разом	42	10	8	16	6
Усього	90*	22	20	30	12

*з урахуванням модульного контролю

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади процесу соціалізації людини

Тема 1. Підходи до вивчення поняття соціалізація

Основні уявлення про соціалізацію. Соціалізація як наукова і навчальна проблема. Місце курсу в системі педагогічної освіти та його зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Визначення соціалізації як складного і тривалого процесу взаємодії людини і суспільства. Розвиток соціалізації як науки в історичному аспекті. Вчення Ф.Гіддінгса, Т.Тарда, Т.Парсонса, Ч.Кулі, Дж. Міда. Розвиток поглядів на соціалізацію у радянському та пострадянському просторі. Співвідношення понять “соціалізація”, “виховання”, “розвиток”

Основні поняття теми: соціалізація, суспільство, процес, розвиток, взаємодія.

Семінарське заняття 1. Соціалізація як соціально-педагогічне явище

Основна література: 1, 2, 4 Додаткова література: 1, 5

Тема 2. Моделі соціалізації особистості.

Моделі соціалізації: модель З.Фрейда, модель “міжособистісного спілкування” (Ч.Кулі, Дж. Мід), “когнітивна” модель соціалізації (Ж. Піаже, Маслоу, Л.Кольберг). Етапи соціалізації за Н.А.Андрєєнковою. Еволюційна теорія соціалізації (Е.Г. Еріксон).

Основні поняття теми: особистість, соціалізація, суспільство, модель, етап, формування.

Семінарське заняття 2. Наукові концепції соціалізації особистості

Основна література: 1, 3, 5 Додаткова література: 1, 5

Тема 3. Складові, фактори та механізми соціалізації.

Складові соціалізації: класифікація та особливості. Засоби соціалізації. Класифікація та визначення основних факторів та етапів соціалізації за А.В.Мудриком. Механізми соціалізації: рефлексійний, традиційний, інституційний, стилізований, міжособистісний.

Основні поняття теми: соціалізація, суспільство, процес, розвиток, взаємодія, етап, механізми, фактори.

Семінарське заняття 3. Сутність та універсальні характеристики процесу соціалізації

Основна література: 2, 3, 4, 5 Додаткова література: 6

Тема 4. Соціально-педагогічні умови адаптації особистості.

Адаптивні взаємодії людини і навколишнього середовища. Форми адаптації. Біологічна, психологічна та соціальна адаптації. Рівні соціальної адаптації. Функції та механізми соціальної адаптації. прогресивна та регресивна адаптація особистості. Етапи адаптаційної діяльності. Соціально-педагогічні та організаційні умови адаптації особистості.

Основні поняття теми: адаптація, адаптаційний потенціал, соціалізація, суспільство, процес, розвиток, взаємодія, етап.

Семінарське заняття 4. Особливості соціалізації представників різних вікових груп

Основна література: 1, 3, 4, 5 Додаткова література: 3

Змістовий модуль 2. Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.

Тема 5. Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації

Класифікація факторів соціалізації за А.В. Мудриком. Характеристика мега-, макро-, мезо- та мікрофакторів соціалізації особистості, Характеристики та межі мікросоціуму та макросоціуму. Створення виховного середовища у мікросоціумі. Характеристика групи ровесників.. Особливості регіону. Спільні та відмінні риси сільського та міського типу поселення в аспекті впливу на процес становлення особистості. Засоби масової комунікації як фактор соціалізації особистості. Функції ЗМІ. Вплив ЗМІ на становлення особистості

Основні поняття: фактори соціалізації, мікросоціум, сім'я, ровесники, загальноосвітні навчальні заклади, ЗМІ, регіон, церква, школа.

Семінарське заняття 5. Вплив мезо- і мікрофакторів на особистість дитини.

Основна література: 1, 2, 4, 5 Додаткова література: 3,5

Тема 6. Фактори соціалізації особистості

Тип поселення як фактор соціалізації особистості. Етнос як фактор соціалізації. Вітальні особливості соціалізації. Менталітет і виховання. Характеристика сутності понять «країна», «державна». Визначення понять «планета» і «світ». Глобальні планетарно-світові процеси і проблеми.

Основні поняття: фактори соціалізації, мікросоціум, сім'я, ровесники, загальноосвітні навчальні заклади, ЗМІ,

Семінарське заняття 6. Глобалізаційні процеси в суспільстві та варіанти їх вирішення

Основна література: 1, 3, 4, 5 Додаткова література: 2

Змістовий модуль 3. Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства

Тема 7. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації.

Соціальні ролі особистості як механізми соціалізації. Сутність понять “соціальна роль і “соціальний статус”. Професійні ролі як основа соціальних ролей людини. Рольові функції особистості у процесі входження у суспільство. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації. Рольова структура особистості і рольові конфлікти.

Основні поняття теми: гендер, індивід, соціалізація, модель, ролі, функції, механізми

Семінарське заняття 7. Складові успішної соціалізації особистості

Основна література: 1, 3, 5 Додаткова література: 5, 6

Тема 8. Особливості гендерної соціалізації.

Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. Гендерна психологія. Гендер і сексуальність. Проблема гендерного паритету. Участь жінок в суспільному житті, політиці.

Основні поняття теми: гендер, статева ідентичність, гендерна ідентичність.

Семінарське заняття 8. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства

Основна література: 1, 4, 5 Додаткова література: 3, 4

Тема 9. Психолого-педагогічні принципи соціалізації людей з інвалідністю.

«Комплекс інвалідності». Симптом вивченої безпорадності; відчуття втрачених можливостей. Ресоціалізація і реабілітація особи з інвалідністю.

Основні поняття теми: абілітація, заміщення, фізична активність.

Основна література: 4,5

Тема 10. Культура як система. Її вплив на становлення особистості.

Місце культури у сучасному суспільстві. Роль культури у становленні громадянської, національної свідомості та в державному процесі. Визначення поняття “культура”. Характеристика основних елементів культури як системи. Основні види, форми і рівні культури. Взаємодія культур. Соціальні функції культури.

Основні поняття теми: культура, особистість, соціалізація, суспільство, види, форми, функції, засаби масової інформації, Інтернет мережа.

Семінарське заняття 9. Вплив культури на соціалізацію особистості.

Основна література: 1, 4, 5 Додаткова література: 2, 5

Тема 11. Субкультура як соціальне явище.

Субкультура як соціальне явище. Молодіжна субкультура. Вплив субкультури на соціалізацію молоді. Ціннісні орієнтації носіїв субкультури. Ознаки субкультури: жаргон, фольклор, мода, захоплення тощо.

Основні поняття теми: субкультура, особистість, соціалізація, суспільство, види, форми, функції, взаємодія.

Семінарське заняття 10. Значення субкультури в сучасному світі та житті підлітка

Основна література: 1, 2, 3, 5 Додаткова література: 2, 5

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	2	2	5	5
Відвідування семінарських занять	1	4	4	2	2	4	4
Робота на семінарському занятті	10	4	40	2	20	4	40
Виконання завдання для самостійної роботи	5	2	10	1	5	2	10
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			83		54		84
Максимальна кількість балів		221					
Розрахунок коефіцієнта		2,21					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи є необхідною частиною навчально-методичного комплексу дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади процесу соціалізації людини Тема 2-3. Моделі соціалізації особистості. Складові, фактори та механізми соціалізації.

1. Розробити інтелектуальну карту «Фактори, агенти, механізми соціалізації».

Змістовий модуль 2.

Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.

Тема 5. Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації

1. Підготувати доповідь на тему: «Сім'я як соціально-педагогічне середовище розвитку та виховання особистості»

Змістовий модуль 3.

Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства

Тема 7. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації.

1. Підберіть вислови відомих громадських та політичних, наукових діячів про питання соціалізації особистості. (до 10 висловів)

Тема 11. Субкультура як соціальне явище.

1. Розробити мультимедійну презентацію «Субкультура як соціальне явище»

Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.4. Форма семестрового контролю – залік

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

7. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навчальний посібник [Текст] / О.В. Безпалько. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 164 с.
2. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи : Монографія. Київ : Фенікс, 2009. 416 с.
3. Лукашевич М.П. Соціалізація. Виховні механізми і технології: Навч-метод посібник. Київ: ІЗМЛ, 2012. 112 с.
4. Основи соціалізації особистості : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Р. В. Зозуляк-Случик. Івано-Франківськ : НАІР, 2015. 218 с
5. Соціальна педагогіка. навч. пос. / За ред А. Й. Капської. Київ, 2011. 264 с.

Додаткова

1. Іванченко А.В., Збруєва А.А. Концепції соціалізації особистості у західній педагогіці другої половини ХХ століття // Вісн. Житомир. пед. ун-ту. 2009. С. 9-13.
2. Лісовий В. Культура та цивілізація //Філософська і соціологічна думка. 1993.- № 1.
3. Мартинюк І.О., Соболева Н.І. Люди і ролі. Київ : Україна, 2003.
4. Соціалізація особистості : людина і світ. 11 клас / В. А. Кіслова // Історія та правознавство : Науково-методичний журнал. 2017. N 30. С. 20-24.
5. Ткач М.М. Дерево роду. Київ: АНФАС, 2000. 111с.
6. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2005. – 640 с.

Навчально-методична карта дисципліни «Соціалізація особистості»

Разом: 90 год. лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., індивідуальна робота – 12 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 12 год., підготовка і складання підсумкового контролю – 30 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.		Змістовий модуль 3.				
Назва модуля	Концептуальні засади процесу соціалізації людини				Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.		Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дати											
Теми лекцій	Підходи до вивчення поняття соціалізація	Моделі соціалізації особистості	Складові, фактори та механізми соціалізації	Соціально-педагогічні умови адаптації особистості	Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації	Фактори соціалізації особистості	Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації	Особливості гендерної соціалізації	Психолого-педагогічні принципи соціалізації людей з інвалідністю	Культура як система. Її вплив на становлення особистості.	Субкультура як соціальне явище
Теми семінарських занять	Соціалізація як соціально-педагогічне явище	Наукові концепції соціалізації особистості	Сутність та універсальні характеристики процесу соціалізації	Особливості соціалізації представників різних вікових груп	Вплив мезо- і мікрофакторів на особистість дитини	Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства	Складові успішної соціалізації особистості	Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства		Вплив культури на соціалізацію особистості.	Значення субкультури в сучасному світі та житті підлітка
Самостійна робота	5 балів		5 балів		5 балів		5 балів			5 балів	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1				Модульна контрольна робота 2		Модульна контрольна робота 3				
Підсумковий контроль	залік Коефіцієнт: 2,21										